

Яковчук М.В
Житомирський державний університет
імені Івана Франка
Науковий керівник: канд. філол. наук,
Сидорович Л. Є.

ФУНКЦІОНУВАННЯ FOR-TO-INFINITIVE В ДАВНЬОАНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

За Двоєнко В., інфінітив (від лат. *infinitivus* – невизначений, неозначений) – неозначена форма дієслова. В індоєвропейських мовах інфінітив являє форму віддієслівного імені, яке перейшло у дієслівну парадигму. Історично, інфінітив називав дію як таку. У реченні інфінітив здебільшого відіграє роль предиката. Інфінітивні звороти із прийменником *for* являють собою сполучення, до складу якого входить: прийменник *for* плюс іменник у загальному відмінку (або займенник в об'єктному відмінку) плюс інфінітив. Об'єктний предикативний інфінітивний зворот – це сполучення іменника в загальному відмінку (або особового займенника в об'єктному відмінку) з інфінітивом. Суб'єктний предикативний інфінітивний зворот – це сполучення іменника в загальному відмінку (або займенника в називному відмінку) у функції підмета з інфінітивом як другої частини складеного дієслівного присудка [1].

Як зазначає Очковська А., інфінітив є найбільш абстрактною формою дієслова, що служить дієслівною назвою процесу і використовується як дериваційна основа для всіх інших дієслівних форм. Спочатку інфінітив був дієслівним іменником, який згодом набув вербальних ознак. Вже в давньоанглійській мові інфінітив втрачає відмінкові закінчення. Збереглося лише дві відмінкові форми, а саме форма давального відмінка із закінченням *-anne* (*-enne*), яка завжди вживається з типовим прийменником давального відмінка *to* (*to etanne* – їсти), та більш вживана незмінювана форма інфінітива із закінченням *-an* (*etan* – їсти). Перша інфінітивна форма використовується як обставина мети, предикатив після дієслів, інколи як означення, а друга форма – як додаток, частина складеного дієслівного присудка після

претерито-презентних дієслів і дієслів видового значення, а також входить до складу об'єктної інфінітивної конструкції [4].

Жук В. вказує, що використання *to-Infinitive* в давньоанглійській період сумісно з конструкцією *to + іменник (займенник) + Infinitive*, в якій існує синтаксичний зв'язок у давальному відмінку. Інфінітив не використовується в інших відмінках, крім називного/орудного і давального відмінка, таким чином, його слід розглядати як усталену (повноцінну) форму іменника номінативної основи. Вживання різних прийменників перед інфінітивом почалося наприкінці давньоанглійського, початку середньоанглійського періодів, а саме приблизно в 1200 р. і в сучасній англійській мові є закріпленою конструкцією (особливо прийменник *for*, інші – дуже рідко) [2].

Снісаренко І. було встановлено, що у середньоанглійській мові *for-to Vinf-* та *that-* речення були семантично та функціонально еквівалентними, оскільки вони однаково доповнюють семантику перехідних дієслів (за винятком інхоативних лексем), займаючи тотожні семантичні позиції пацієнса (для одноперехідних дієслів) та пацієнса/мети (для двоперехідних). В зазначений період неособоводієслівне (інфінітивне) і особоводієслівне (*that-*) речення функціонують як адвербіальний ад'юнкт мети, структурно та змістовно оформлюючи складнопідрядне речення, і внаслідок цього мають статус компонентів речення.

Семантична, функціональна та структурна тотожність *for-to Vinf-* та *that-* речень виявляється в тому, що перехідні дієслова (за винятком лексем з інхоативною семантикою) можуть доповнюватися обома типами речень, а отже, відкривають їм ідентичні семантичні позиції (пацієнса – для одноперехідних, пацієнса/мети – для двоперехідних). Інфінітивні конструкції з прийменником *for*, згідно з теорією керування та зв'язування, визначаємо як підрядні речення з власною позицією суб'єкта дії та опорним дієсловом, вираженим темпорально немаркованою (-Tense) дієслівною формою

(інфінітивом). Суб'єкт дії в підрядному інфінітивному реченні виражений імпліцитно.

Диференційною ознакою дієслів інтенції та інхоативної семантики дослідниця вважає здатність перших однаковою мірою доповнюватися інфінітивним реченням та *that*-реченням, тоді як другі поширюються лише інфінітивним. Інфінітивний комплемент з *for* сприяє щонайповнішому вираженню та доповненню інхоативної семантики, *that*-речення не має такої особливості. Дієслова наказової та спонукальної семантики субкатегоризують два комплементи, які є внутрішніми дієслівними аргументами. Об'єкт їхньої дії так само, як суб'єкт, може здійснювати функцію контролю за імпліцитним суб'єктом, а отже, набувати статусу контролюючого елемента [5].

За Фішер О., додаткова частина підрядного речення зазвичай була представлена *that* у розповідному реченні, але, як і в сучасній англійській мові, *that* могло бути опущеним. Це явище було дещо обмеженим у давньоанглійській мові і найчастіше зустрічається після таких дієслів, як *seyn*, *thinken*, *witen* і дієслова, подібні за значенням, а також перформативні дієслова типу *sweren*.

Конкретно статус частки *to* перед інфінітивом у давньоанглійській мові не визначений. Хоча, можливо, частка *to* походить від прийменника, *to*-інфінітив у давньоанглійській має чітко виражені дієслівні риси. Скоріше за все, що в ранньосередньоанглійській мові частка *to* спершу втратила своє попереднє значення (граматикалізувалася), що і стало однією з причин появи конструкції *for to*: *But for to speke of þe first matere azen; Pine ðe seluen for his luue ðe ðolede pine for ðe anon to ðe deaðe, on fasten and on wacchen and on þole-modnesse, and on ðine awene wille to laten*. З іншого боку, є докази, що повна граматикалізація таки не відбулася повністю, і частка *to* згодом повернула своє семантичне значення [6].

Що стосується прийменника *for*, то він ще використовується в деяких англійських діалектах; різке ж зменшення використання даної конструкції

датується XV ст.: *For to be free is not merely to cast off one's chains, but to live in a way that respects and enhances the freedom of others.* Таким чином, ДА конструкція *to+Infinitive* є складною лексичною конструкцією, яка виконує деякі функції іменника [2].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Двоєнко В. Інфінітивні конструкції в англomовній науково-технічній літературі та їх переклад українською мовою. – [Електронний ресурс] / В. Двоєнко. – Режим доступу: <http://faculty3.khai.edu/uploads/literature/literature/1354110944.pdf>
2. Жук В. Синтаксичні особливості словосполучень з інфінітивом у діяхронії / В. Жук // Наукові записки. Серія «Філологічна». – 2013. – Вип. 37. – С. 109 – 110.
3. Криворучко Т. Причини виникнення інфінітивних конструкцій в англійській мові. – [Електронний ресурс] / Т. Криворучко. – Режим доступу: <http://naub.oa.edu.ua/2012/prychyny-vynykennya-infinityvnyh-konstruktsij-v-anhlijiskij-movi/>
4. Очковська А. Суб'єктивні інфінітивні конструкції в історії англійської мови. – [Електронний ресурс] / А. Очковська. – Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/17771/98.pdf>
5. Снісаренко І. Є. Інфінітивна конструкція з прийменником *for* у середньоанглійській мові: семантика та функціонування: авторе. дис. на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 – «Германські мови» / І. Є. Снісаренко. – К., 2001. – 190 с.
6. Fischer O. *The Syntax of Early English* / O. Fischer, Ans van Kemenade, Willem Koopman. Wim van der Wurff. – Cambridge University Press, 2000. – 339 p.